

Bjorn Staps
Stromend Geluk
Aquarium Oriental

好運連連：東方水族箱

99 Uitgevers/Publishers

Bjorn Staps

Stromend Geluk

Aquarium Oriental

好運連連:東方水族箱

99 Uitgevers/Publishers

Ontstaan en ontwikkeling van het Chinese restaurant in Nederland

Het Chinese restaurant is een begrip in de Nederlandse samenleving. Waar er vlak na de Tweede Wereldoorlog reeds enkele Chinese eetgelegenheden bestonden in Nederland, was er vooral in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw sprake van een enorme groei van het aantal Chinese restaurants. Van 225 restaurants in 1960 tot ruim 1.900 in 1980. In een tijdsbestek van twintig jaar was het aantal Chinese restaurants dus meer dan verachtvoudigd. In de gehele horecasector is er tot dusverre geen ontwikkeling te zien geweest, die qua snelheid en omvang hiermee vergelijkbaar is. Volgens cijfers van het bedrijf Horeca en Catering telde Nederland in 2010 2.639 restaurants met een Aziatische keuken. Door de toenemende populariteit van met name de Japanse en Thaise restaurants, *wok*, *all-you-can-eat* concepten en *to-go* formules, is het aantal Chinees-Indische restaurants de laatste jaren echter sterk aan het afnemen.

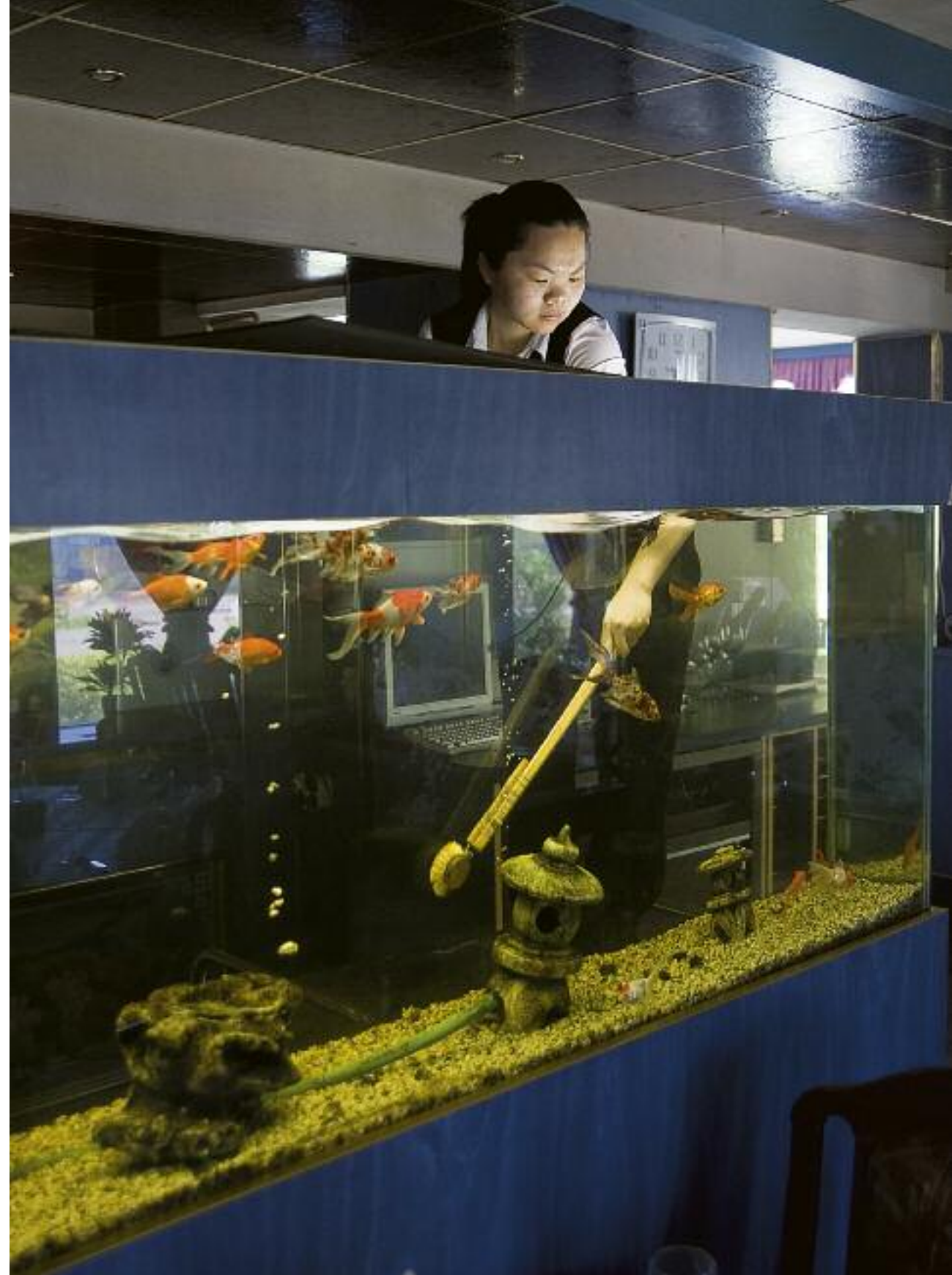
De eerste Chinese arbeidskrachten

Omstreeks 1900 hadden veel Chinese arbeiders buiten China werk gevonden als personeel op Europese schepen. Af- en aanmontering van deze zeelieden vond plaats in steden als Liverpool, Londen en later ook Rotterdam en Amsterdam. Toen in 1911 de eerste Chinese zeelieden aanmonsterden in Nederland, een land waarvan ze taal noch cultuur kenden, kon niemand voorzien dat zij enkele decennia later zo'n degelijke economische positie zouden verwerven. In de loop der jaren ontstonden er in Rotterdam en Amsterdam zogenaamde 'China towns', wijkjes met veel Chinese inwoners, kappers en winkels. De Chinese zeelieden kregen tegen woekerprijzen kost en inwoning in logementen die meestal in handen waren van Chinese eigenaren. In die periode werden ook de eerste Chinese eetgelegenheden geopend waar de zeelieden konden eten.

Als gevolg van de economische crisis in de jaren dertig maakte de Nederlandse scheepvaart moeilijke tijden door. Er was minder werk en bovendien werden

Deur sluiten a.u.b.
Please close the door

DEER KUNST & FISH

一個真正的餐廳

這家在我們街口的中餐館華英經營得并不容易，因為他們的生意真算不上繁忙。幾年前，經營這家餐館多年的華人家庭決定要進行一番全面地裝修，室內的木板牆、燈籠、桌子和窗簾全都要拆除，甚至連水族箱都被丟入了門口的集裝箱中。這家中國印尼特色餐館華英坐落於鹿特丹南部的新街區裡，鹿特丹南部正如阿姆斯特丹北部一樣，這裡聚居著大量的鹿特丹本地人同時也是本地足球俱樂部費耶諾德的所在地。這裡正是著名的鹿特丹詩人 Jules Deelder 宣稱他絕不會光顧的地區。這原本聚居著來自澤蘭省和布拉邦省的碼頭工人和他們永遠不可能成為本市富人區一部分的後代，他們一如既往地堅守著這一區。二戰後鹿特丹新建了大量的建築，攝影師和攝像師用影像定格了這個城市的標誌：打樁機、辛勞的工人和混凝土公寓。南部的新街區早在六十年代就已經是骯髒擁擠的老城區居民遙不可及的夢想。那裡佇立著配備小冰箱的新式公寓，那裡靜置著有兒童遊戲設施的綠化公園。這對那些婚後還和父母同住在一層樓上的人們來說簡直就像是一條來自美國的烏托邦消息。

坐落在被炸毀的鹿特丹老城區和新街區之間的，正是卡騰特里赫特區，但自從政府決定趕走這裡的居民，執行建設新港口的政策開始，這個曾經天堂般的半島小城便不復存在了。卡騰特里赫特區並非僅有碼頭和起重機，同時也有大量的供港口工人居住的旅館。這裡正是一個世紀前當本地工會進行罷工時第一批來自倫敦的華人找到工作的地方。當罷工結束時，這部分華人必須找到新的收入來源。很快在卡騰特里赫特區的夜裡你就可以聞到烤花生的味道，貧困的華人則在白天去城裡向驚訝的鹿特丹人出售這些花生。並沒有誰因正喜歡這些花生，他們更多的是出於同情而購買，正如多年之後，無家可歸者因為公眾的憐憫而可以上街出售報紙。

但華人很快意識到比同情心更吸引荷蘭人的是對異國情調的好奇心。他們在卡騰特里赫特區和在阿姆斯特丹市中心的內巴塔瑪街區的小餐館很快成為學生、藝術家和冒險家的聚集地，人們都想來親眼看看中國人的模樣。第二次世界大戰結束後，卡騰特里赫特區和阿姆斯特丹市中心的華人又離開了，他們還記得賣花生時受到的同情，他們還記得來品味他們奇怪菜餚的那一小群人。華人對荷蘭人同時有了很好的了解，恰恰相反的荷蘭人卻沒有更多的了解到華人。在荷蘭戰後重建中也同時出現了新的中餐館，那些中國餐館根據荷蘭人的口味對菜式進行了調整,正如他們曾在當時荷蘭殖民地印度尼西亞所作的調整。華人製作出了突然令

每個人都喜歡的菜式品種和數量，當五十年代印尼回歸潮出現時，中餐館經營者很靈活的把印尼菜式也加入到自己的菜單中來。

在荷蘭每個省最後甚至於每個小鎮都有了中印餐館，就像事前說好了似的，他們都會用紅色的油漆、金色的飾品和窗戶上幾個漢字，形成了每個在週五或週六第一次外出就餐的荷蘭家庭絕不會錯過的標誌。一旦進入了餐館，中國氣氛會一直延續到每一個知名的東方符號：寺廟獅子、瓷花瓶、紙燈籠和水族箱裡的金魚，全部加在一起形成了一套強烈的風格，完全不再需要任何額外的廣告。

中餐館的選址和外觀看起來非常隨機，在並不知情的情況下，荷蘭人證明了幾千年來中國哲學得準確性，每一個中餐館並不僅僅選在數百個年輕家庭位置的中心有利地段，其中大部分也同時是經營者根據風水的和諧平衡原則而選定的，那些金魚和水族箱也是風水中象徵活力和帶來繁榮的標誌。中餐館和它曾經的異國風味在短短幾年裡就成為荷蘭郊區日常生活的一部分。

在那些全新的公寓、商場和街心公園區，中餐館很容易就成為了那裡荷蘭人日常生活的一部分，但很快也體現出了它的劣勢。在九十年代後期，像炒飯加雞蛋和火腿、番茄炒蛋和叉燒肉等這些“華人”固有的菜譜，完全無法應對比薩店和希臘餐館的競爭。正是這些把荷蘭人吸引到異國風味餐廳就餐的標準化菜譜正在扼制著它自身的生存。過去幾年裡，第二代、第三代甚至是第四代華人餐館經營者，有時違被著父母的意願改變了經營方式。例如華英餐館，嘗試著運用黑色和紅色的設計元素、美觀的假花和開放式廚房來營造一個現代東方氛圍。採用紅色和黑色油漆是對荷蘭中式風格的巧妙運用，但金色的飾品和裝飾燈籠則消失不見了，水族箱也被一台大型平板電視所取代，在餐廳另一面牆上則是機械驅動的裝飾性瀑布。經營者說，現在明火上燒著的是正宗的中餐。可是，客人們會怎麼想呢？他們曾經以為那個舊的被拆掉的餐館是真正的日常中餐，是一個在新街區裡的充滿異國風味的地方，與此同時他們將多少會有些懷舊。

Timo de Rijk

p. 2-3	Palace, Breda
p. 4	Oriental City, Amsterdam
p. 8	Peking, Tilburg
p. 14	De Panda, Eindhoven
p. 16	China Palace, Rheden
p. 17	China Palace, Rheden
p. 18	Blue Lotus, Zeist
p. 20-21	Nan King, Middelburg
p. 23	Golden House, Boxtel
p. 25	Ming Dynasty, Den Haag
p. 26	De Zomertuin, Deventer
p. 28-29	Kota Radja, Oisterwijk
p. 30	De Chinese Muur, Haaren
p. 32	Nieuw China, Utrecht
p. 33	Nieuw China, Utrecht
p. 34	Lee's Garden, Den Haag
p. 36-37	Harvest, Den Haag
p. 39	De Vier Kolommen, Vught
p. 41	Hong Kong, Rotterdam
p. 42	Asia, Wijchen
p. 43	Asia, Wijchen
p. 44-45	Lotus, Vlijmen
p. 46	Boeddha, Venlo
p. 47	Boeddha, Venlo
p. 48	Po-Kan, Tilburg
p. 49	Po-Kan, Tilburg
p. 50-51	Tai Wu, Rotterdam
p. 52	Gouden Muur, Rheden
p. 53	Tai Yang, Tilburg
p. 54	Chinese Muur, Tilburg
p. 55	Tai Wu, Rotterdam
p. 56-57	Dragon Corner, Amsterdam
p. 58-59	Nieuw Lotus, Goirle
p. 61	Hong Kong, Tilburg
p. 62-63	Peking, Tilburg
p. 67	De Mandarijn, Loon Op Zand
p. 68-69	Nieuw Grand Palace (Oriënt), Rotterdam
p. 70	Wah Sing, Tilburg
p. 71	Wah Sing, Tilburg
p. 72-73	Dragon Corner, Amsterdam
p. 74-75	Mei Wah, Veldhoven
p. 76-77	Umi Kaiseki, Eindhoven
p. 78	Kin Wah, Tilburg
p. 81	De Chinese Muur, Rijen
p. 82-83	De Chinese Muur, Drunen
p. 84-85	Tang's Garden, Goirle
p. 94-95	Lei Ping, Goirle

Chinese Indisch Restaurant

ASIA
至西亞

CHINEES - INDISCH - RESTAURANT
美華酒家
Mei Wah

LOTUS
Chinese Specialiteiten Restaurant

TAI WU

Chinees Indisch restaurant

AFHAALCENTRUM

PO-KAN

Chinese Specialiteiten Restaurant
龍苑酒樓
"Tang's Garden"

Chinees Indisch Restaurant
新蓮花酒樓
Nieuw Lotus

Umi Kaiseki 海鮮居
明朝海鮮酒樓
Restaurant Ming Dynasty

長城酒樓
Chinese Muur
CHINEES-INDISCHE
MAALTJEDEN

HONG KONG
AUTHENTIEK CHINEES RESTAURANT
Sinds 1963 gevestigd in Rotterdam

CHINEES RESTAURANT
KIN WAH

CHINEES SPECIALITEITEN RESTAURANT
皇宮酒樓
palace

海城酒家
OCEAN PALACE

Chinese Specialiteiten Restaurant
De Mandarin

文華

CHINEES - INDISCH
SPECIALITEITEN RESTAURANT

Lee's Garden
富苑酒樓

海城大酒樓
Oriental City
Amsterdam

CHINEES INDISCH RESTAURANT

南京酒樓
"NAN KING"

Oriental Restaurant
夏園酒樓
DE ZOMERTUIN

CHINEES - INDISCH
SPECIALITEITEN RESTAURANT

皇城酒樓

CHINEES-INDISCH RESTAURANT
長城酒樓
DE CHINESE MUUR

De Chinese Muur
長城酒樓

CHINEES INDISCH AFHAALCENTRUM

HONG KONG
香港

Colofon

Fotografie
Bjorn Staps

Samenstelling
Frank Schallmaier, Bjorn Staps

Tekst
Timo de Rijk, Boudie Rijkschroeff

Vertaling
Da Wang 王达

Vormgeving
Mart. Warmerdam

Productie
Riëlle Boerland

Lithografie
Bert van der Horst (BFC Graphics)

Druk
Printbase

Uitgave
99 Uitgevers/Publishers

99 Uitgevers/Publishers
Koninginneweg 99
2012 GM Haarlem, The Netherlands
T + 31 (0)23 534 71 38
F + 31 (0)23 534 71 36
E info@99uitgevers.nl
www.99uitgevers.nl

www.bjornstaps.nl

ISBN 978-90-78670-21-6

© 2012 de auteurs, Bjorn Staps,
99 Uitgevers/Publishers

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uit-
gave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen
in een geautomatiseerd gegevensbestand, of
openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige
wijze zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Speciale dank aan Femke van Assouw, Beau
Staps, Frank Schallmaier, Riëlle Boerland,
Mart. Warmerdam, Timo de Rijk, Boudie
Rijkschroeff, Frits Gierstberg, Da Wang en
Kunstpodium-T.

Daarnaast veel dank aan alle eigenaars,
personeel en gasten van de Chinese restaurants
voor hun enthousiaste medewerking tijdens
het fotograferen.

Deze publicatie kwam mede tot stand dankzij
financiële steun van Flip Bool, Jepke van
Hengst, Linda van den Hout, Martin Kers,
René Swinkels, Jovanca van Zweden en de
Provincie Noord-Brabant/BKKC.

In bijna elk Chinees-Indisch restaurant kom je ze tegen: aquaria. Drie jaar lang reisde Bjorn Staps (1975) heel Nederland door en legde dit exotische fenomeen vast in een fotoserie, die hij de beeldende titel 'Stromend Geluk: Aquarium Oriental' meegaf.

Volgens de Feng Shui filosofie zorgen de vissen in het water door hun beweging voor stroming in het energie-veld wat geluk en zakelijk succes brengt. Maar doordat steeds minder restauranteigenaren dit geloof nog aanhangen, het schoonmaken te veel werk vinden of overstappen op *fusion*, *wok* of *all-you-can-eat-sushi*, verdwijnen de aquaria langzaam maar zeker uit de restaurants.

'Stromend Geluk: Aquarium Oriental' is niet alleen een boeiend visueel verhaal over een bijzonder cultureel fenomeen, maar ook een waardevolle registratie van een typisch Nederlandse eetcultuur die bijna ongemerkt aan het verdwijnen is.

Met essays van hoogleraar *Design Cultures* Timo de Rijk en IOC directeur Boudie Rijkschroeff over hoe de Chinees-Indische keuken decennialang vrijwel elke Nederlander voor zich wist te winnen – totdat de smaak veranderde.